

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทย
ในการป้องกันตัว

LEGAL PROBLEMS RELATING TO THE POSSESSION
AND USE OF PEPPER SPRAY FOR SELF-DEFENSE¹

จिरายู สุคันโท²

ศิวพร เสาวคนธ์³

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว (2) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวของต่างประเทศและประเทศไทย (3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว (4) แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว

ผลการศึกษาพบปัญหาดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองสเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวพบว่า การที่กฎหมายกำหนดให้สารแคปไซซินซึ่งเป็นสารประกอบสำคัญในสเปรย์พริกไทยเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นสารควบคุม ตามบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย หากผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ทั้ง ๆ ที่สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์สำหรับการใช้เพื่อป้องกันตัวได้ดีที่สุด จึงทำให้ประชาชนในสังคมไม่สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในการป้องกันชีวิตหรือทรัพย์สินของตนเองได้ตามกฎหมาย (2) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวพบว่า เมื่อกฎหมายไม่ได้อนุญาตให้บุคคลใดสามารถมีสเปรย์พริกไทยไว้ในความครอบครองได้ บุคคล

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว ซึ่งได้ผ่านการสอบสารนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว

² นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

³ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

นั้นก็ไม่มีสิทธิที่จะนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ได้เช่นกัน แม้ว่าจะเป็นกรนำมาใช้ในการป้องกันตัวก็ตาม เนื่องจากว่าในสเปรย์พริกไทยมีสารแคปไซซินซึ่งเป็นสารเคมีที่มีเหตุผลในการห้ามใช้ในผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อการป้องกันตัวหรือทำร้ายผู้อื่น ซึ่งสารดังกล่าวเมื่อมีการสัมผัสจะทำให้เกิดอาการแสบร้อนบริเวณที่สัมผัส แสบจมูก แสบตา ไอหรือจาม ซึ่งอาการเหล่านี้จะหายไปเองภายในไม่กี่นาที และไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต กฎหมายจึงไม่ควรกำหนดผู้ที่มิใช่สเปรย์พริกไทยไว้ในกรอบครอบเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย หากการใช้นั้น มีวัตถุประสงค์เพียงแต่การป้องกันตัว (3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษในการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว พบว่า ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามในกรณีที่มีห้ามมีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง โดยอัตราโทษที่นำมาบังคับกับผู้กระทำความผิดนั้นเป็นอัตราโทษที่สูงเกินไป ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับพฤติการณ์แห่งคดีสำหรับการใช้เพื่อป้องกันตัว และไม่ได้มีจุดประสงค์ในการนำไปทำร้ายผู้อื่น ทำให้ไม่มีผู้ใดกล้าที่จะมีสเปรย์พริกไทยไว้ในความครอบครอง เพราะเกรงกลัวต่อบทลงโทษทางกฎหมาย หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเฉพาะหน้าแล้ว ก็ไม่สามารถป้องกันตัวเองจากภัยอันตรายได้เช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดให้ (1) บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดสามารถซื้อเครื่องพ่นป้องกันตัว (สเปรย์พริกไทย) ไว้ในความครอบครองได้ โดยจะมีการกำหนดจำนวนหน่วยการครอบครอง และจำกัดปริมาณน้ำหนักรักษาของเครื่องพ่นป้องกันตัว (2) กำหนดให้บุคคลที่มีสเปรย์พริกไทยไว้ในครอบครองสามารถใช้สเปรย์พริกไทยได้เฉพาะสำหรับการใช้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น และกำหนดให้สเปรย์พริกไทยต้องมีฉลากระบุคำเตือน คำแนะนำการใช้ การปฐมพยาบาล การจัดเก็บ และหมายเลขโทรศัพท์โทรฟรีไว้ติดต่อกันในกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือ (3) กำหนดให้มีมาตรการในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในการครอบครองหรือการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว โดยเสนอให้มีการแก้ไขลดอัตราโทษให้เหมาะสมกับแต่ละกรณี

คำสำคัญ: สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว

ABSTRACT

In this independent study, the legal problems relating to the possession and use of pepper spray for self-defense under the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992) are explored with the objectives to study: (1) the concepts and theories relating to the possession and use of pepper spray for self-defense; (2) the legal measures relating to the possession and use of pepper spray for self-defense in Thai laws and foreign laws; (3) the legal problems relating to the possession and use of pepper spray for self-defense; and (4) the solutions for aforementioned legal problems.

The results reveal the following problems: (1) problems on the possession of pepper spray for self-defense. The law stipulates that capsaicin, an active ingredient in pepper spray, is classified as a type 4 hazardous substance which is a controlled substance listed in the list of controlled substances attached to the notification of the Ministry of Industry. Manufacturing, importing, exporting or having in possession is considered an offense under the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992), despite the fact that pepper spray is the best self-defense device. Due to such provisions of the law, people cannot legally exercise their rights or have freedoms to protect their lives or property using pepper spray; (2) problems on the use of pepper spray for self-defense. The fact that the law does not allow anyone to possess pepper spray means that a person is also not entitled to use pepper spray even for self-defense. This is because pepper spray contains capsaicin, the products containing this substance are prohibited from being used to temporarily disrupt the body's functioning for self-defense or to harm others. Contact with this substance causes a burning sensation at the contact area, burning nose, burning eyes, coughing or sneezing. These symptoms resolve spontaneously within minutes and are not life-threatening. However, possession of pepper spray for self-defense purposes should not be illegal; (3) problems on penalties for possession and use of pepper spray for self-defense. In this regard, it is found that the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992) stipulates penalties for those who violate or fail to comply with prohibitions on production, import, export or possession. The penalties imposed on the offender are excessive, inappropriate and inconsistent with the circumstance of the case involving the possession and use of pepper spray for self-defense without the intent of

hurting others. As a result, no one owns pepper spray as he or she fears legal penalties. Thus, a person cannot protect himself/herself from danger in the event of an immediate event.

Therefore, the researcher has proposed as solutions to such legal problems to amend the Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992) by : (1) stipulating that any person who meets the requirements of the law can purchase and possess pepper spray for self-defense subject to the specified number of possession units and limit on the net weight of the pepper spray; (2) requiring persons in possession of pepper spray to use it for self-defense purposes only and requiring that pepper spray labels shall include warnings, instructions, first aid instructions, storage method and toll-free number for assistance; and (3) determining the punitive measures for those who violate or fail to comply with the law in the possession or use of pepper spray for self-defense and amending and determining the appropriate penalties for each case.

KEYWORD: PEPPER SPRAY FOR SELF-DEFENSE

1. บทนำ

เมื่อมนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาและมีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน จึงทำให้เกิดสภาพสังคมที่มีการกำหนดวัฒนธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ จึงทำให้เกิดสภาพสังคมที่อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข เมื่อการรวมตัวกันของมนุษย์จากสังคมขนาดเล็กขยายกลายเป็นสังคมขนาดใหญ่ ทำให้ลักษณะของสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ จึงทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย และปัญหาเหล่านี้ยังมีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม เมื่อไม่เคารพกฎเกณฑ์ ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงนำไปสู่ปัญหาการก่ออาชญากรรมต่างๆ เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ การข่มขืนกระทำชำเรา การเสพยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัญหาที่มีความร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยส่วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ประชาชนสามารถพบเห็นได้ตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความอบอุ่นทางจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มากขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมในทางที่ผิด แม้ในปัจจุบันสังคมไทยจะมี

เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีหน้าที่ในดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้นในสังคม แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีไม่เพียงพอในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากจำนวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนความต้องการของประชาชนที่มีจำนวนมาก ทำให้เกิดช่องว่างในการที่ผู้กระทำความผิดจะหาโอกาสในการก่ออาชญากรรมต่างๆขึ้น ดังนั้น ประชาชนทุกคนควรมีสติและเสรีภาพในการที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตัวเอง ควรมีสติและเสรีภาพในการที่จะพกพาอาวุธไว้เพื่อป้องกันอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย แต่การพกพาอาวุธเพื่อใช้ในการป้องกันตัวโดยส่วนใหญ่จะเป็นอาวุธปืนหรืออาวุธมีด ซึ่งจะจะเป็นเรื่องที่อันตรายมากหากถูกคนร้ายแย่งอาวุธไป เพราะคนร้ายอาจนำอาวุธเหล่านั้นกลับมาทำร้ายตัวผู้พกพาเอง แม้ว่าจะมีกฎหมายออกมารองรับในการมีและใช้อาวุธปืน แต่ก็มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก แม้จะสามารถขอใบอนุญาตครอบครองได้แต่ก็เป็นไปที่ยากสำหรับบุคคลธรรมดาทั่วไป อีกทั้งอาวุธปืนยังมีราคาสูง และมีความอันตรายมากหากอาวุธนั้นตกไปอยู่ในการครอบครองของบุคคลที่ไม่ได้รับการอบรมหรือฝึกฝนมาก่อน ฉะนั้น การพกพาอาวุธที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะนำมาไปใช้ในการป้องกันตัว คือ สเปรย์พริกไทย (Pepper Spray) ซึ่งมีขนาดเล็ก พกพาสะดวก สามารถหยิบใช้ได้ง่าย และเป็นอุปกรณ์ที่ไม่ได้ทำอันตรายถึงแก่ชีวิต

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทย

สเปรย์พริก หรือ สเปรย์พริกไทย ที่รู้จักในชื่อ OC spray ซึ่งมาจาก Oleoresin Capsicum (น้ำมันจากพริก) หรือ OC gas หรือ Capsicum Spray เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากน้ำมันจำพวกพริก เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เป็นอาวุธในการควบคุมฝูงชนปราบจลาจล และอาวุธป้องกันตนเองจากหมีและสุนัข⁴

สารประกอบในสเปรย์พริกไทย สารเคมีที่สำคัญในสเปรย์ที่ได้จากสารสกัดพริก คือ Capsaicinoids เป็นกลุ่มสาร Amide ที่ประกอบด้วยสาร Capsaicin (69%), สาร Dihydrocapsaicin (22%) เป็นสารหลัก และประกอบด้วยสาร Nordihydrocapsaicin (7%), Homodihydrocapsaicin (1%) และ Homocapsaicin (1%) ซึ่งสารแคปไซซิน (Capsaicin) ที่อยู่ในสเปรย์พริกไทยจะทำให้มีอาการระคายเคืองบริเวณดวงตา น้ำตาไหล เจ็บปวด ปวดแสบปวดร้อน หรือทำให้ตาบอดชั่วคราว แต่อาการเหล่านี้เป็นเพียงอาการที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ประมาณ 30-45 นาที และไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต

⁴ ลิขิต บัณฑิตแวงงาม. (2552). *การประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายมนุษย์*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 5.

การออกฤทธิ์ของสเปรย์พริกไทย เป็นตัวทำให้เกิดการอักเสบจะมีผลในทันที ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสเปรย์

การใช้สเปรย์พริกไทย ใช้ฉีดเมื่ออยู่ในระยะมากกว่าแขนเอื้อมอย่างน้อย 30 เซนติเมตร แต่หากกระชั้นชิดเกินไปก็ไม่ควรน้อยกว่าระยะ 1 ข้อศอก เพราะหากประชิดกว่านี้อาจกดฉีดสเปรย์พริกไทยไม่ทันสถานการณ์ และละอองสเปรย์อาจถูกพัดติ๊กกลับมาเข้าหาตนเองได้ แล้วกดเป็นจังหวะ 2-3 ครั้ง⁶

การปฐมพยาบาล เมื่อสัมผัสกับละอองสเปรย์พริกไทยในที่อับ ให้ออกมาในพื้นที่โล่งที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก เมื่อละอองสเปรย์พริกไทยเข้าตา ให้อบน้ำล้างหน้า ล้างตา โดยให้ใช้นมสดหรือนมจืดชนิดไม่พร่องมันเนยมาล้างตา เพราะนมสดธรรมชาติจะมีไขมันสูง ซึ่งจะช่วยละลายน้ำมันพริกไทยให้ออกมาได้ง่าย หากไม่สามารถหานมได้ทันที สามารถใช้น้ำสะอาดล้างแทน แต่ต้องไม่ใช่ น้ำอุ่น เพราะน้ำมันพริกจะกระจายตัวได้เร็วขึ้น หากสูดดมแล้วมีอาการแสบร้อนบริเวณลำคอ ให้อุ้มนมชนิดที่ไม่พร่องมันเนยประมาณ 1-2 กล่อง แต่ไม่ควรดื่มทีเดียวหมด แต่ให้ดื่มเป็นช่วงๆ หลังจากนั้น ให้ดื่มน้ำตาม หากมีการสัมผัสบริเวณผิวหนัง ถ้าถูกบริเวณเสื้อผ้าให้รีบถอดเสื้อผ้าออกทันที และให้ใช้น้ำเปล่าร่วมกับสบู่ล้าง 1-2 ครั้ง หรือให้ใช้นมชนิดที่ไม่พร่องมันเนยนำมาล้างออกได้ หลังจากล้างแล้วยังมีอาการแสบร้อน ให้อบน้ำแข็งหรือน้ำเย็นประคบหรือเป่าด้วยพัดลมจะช่วยบรรเทาอาการลงได้ ห้ามถูหรือเกา เพราะสารแคปไซซินจะซึมเข้าผิวหนังได้ลึกยิ่งขึ้นหรือแผ่กว้างออกไป หากมีอาการรุนแรง เช่น หายใจติดขัดหรือเกิดอาเจียนอย่างรุนแรง เมื่อปฐมพยาบาลเบื้องต้นแล้วอาการไม่ดีขึ้น ให้นำตัวส่งโรงพยาบาลเพื่อให้แพทย์ตรวจดูอาการอย่างละเอียด⁷

⁵ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?..สเปรย์พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

⁶ นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?..สเปรย์พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>. [2565, 9 กันยายน].

⁷ กนกอร ภูวดลไพโรจน์. (2562). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระนิติศาสตรบัณฑิต กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 34.

3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยในสหรัฐอเมริกา

สเปรย์พริกไทยถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาและในวงการของตลาด ถือเป็นอุปกรณ์ป้องกันตนเองที่มีประสิทธิภาพ การป้องกันตัวเองด้วยสเปรย์พริกไทยถูกกฎหมายใน 50 รัฐ ของสหรัฐอเมริกา แต่มีข้อจำกัดในการใช้ตามกฎหมายทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถนำมาใช้ในการป้องกันตัวเองเพื่อป้องกันตัวจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริง ในรัฐส่วนใหญ่เป็นเรื่องปกติที่จะปกป้องตัวเองจากการถูกโจมตีโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สิ่งที่สำคัญคือการแสดงการป้องกันตนเองและกำลังที่ใช้ซึ่งต้องมีความจำเป็นและได้สัดส่วนกับภัยคุกคามที่กำลังประสบอยู่ การทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย หากใช้สเปรย์พริกไทยกับคนอื่นด้วยเหตุผลที่นอกเหนือจากการป้องกันตัว มีโอกาสที่ผู้ใช้นั้นจะถูกดำเนินคดีฟ้องเป็นคดีต่อศาลในข้อหาทำร้ายร่างกายได้ ซึ่งบทความนี้จะขอหยิบยกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวของรัฐเท็กซัส รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย

1. รัฐเท็กซัส ตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัส ข้อ 10.ความผิดต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และศีลธรรม บทที่ 46 เรื่อง อาวุธ (14) (Penal Code, Title 10. Offenses Against Public Health, Safety, And Morals, Chapter 46. Weapons, Sec.46.01. Definitions) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “เครื่องจ่ายสารเคมี” หมายความว่า เครื่องมีนอกเหนือจากเครื่องจ่ายสารเคมีขนาดเล็กที่ขายในเชิงพาณิชย์สำหรับการป้องกันส่วนบุคคล ซึ่งออกแบบ ทำ หรือดัดแปลงเพื่อจุดประสงค์ในการจ่ายสารที่สามารถก่อให้เกิดผลเสียทางจิตใจหรือทางสรีรวิทยาต่อมนุษย์⁸ เมื่อพิจารณาจากคำนิยามจะเห็นว่า เครื่องจ่ายสารเคมีที่ถูกกฎหมายควบคุมจะเป็นเครื่องจ่ายสารเคมีอื่นที่ไม่ใช่สเปรย์พริกไทย ดังนั้น สเปรย์พริกไทยจึงไม่ได้ถือว่าเป็นอาวุธที่ผิดกฎหมาย และยังสามารถใช้ในการป้องกันตัวได้ เพียงแต่ห้ามมิให้บุคคลใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อลงมือทำร้ายร่างกายหรือนำกระป๋องสเปรย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณที่ห้ามมิให้ใช้อาวุธดังกล่าว นอกจากนี้ก็ไม่มีกฎหมายกำหนดว่า สามารถใช้สเปรย์พริกไทยได้ที่ไหนและเมื่อใด แต่หากจะใช้สเปรย์พริกไทยจะต้องมีบุคคลอื่นเข้ามาทำร้ายก่อนเท่านั้น ถึงจะมีสิทธิที่จะใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวได้ มิเช่นนั้นอาจถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาทำร้ายร่างกายได้

⁸ Penal Code. Title 10. Offenses Against Public Health, Safety, And Morals, Chapter 46. Weapons, Sec.46.01. Definitions.

ซึ่งต้องพิสูจน์การกระทำของตนเองต่อคณะลูกขุน โดยเหตุผลนั้นจะขึ้นอยู่กับคณะลูกขุนทั้งสิ้น⁹ หากถูกตัดสินว่า เป็นการทำร้ายร่างกาย จะถูกจัดประเภทเป็นความผิดอาญาประเภท A ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หากคุณถูกตัดสินว่ามีความผิดในความผิดทางอาญาประเภทดังกล่าวต้องรับโทษจำคุกสูงสุด 1 ปี หรือปรับสูงถึง 4,000 ดอลลาร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. รัฐนิวยอร์ก การพกพาสเปรย์พริกไทยในนิวยอร์กเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย แต่ผู้ใช้ต้องซื้อจากสถานที่เฉพาะในรัฐและฉลากต้องมีข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับการใช้ กฎหมายของรัฐนิวยอร์กกำหนดให้ผู้ใช้สามารถใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อป้องกันตัวเท่านั้น หากนำไปใช้ในลักษณะอื่นอาจถูกดำเนินคดีอาญาและได้รับบทลงโทษ¹⁰ กฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับสเปรย์พริกไทยในรัฐนิวยอร์ก คือ New York State Penal Law¹¹ กฎหมายอาญาแห่งรัฐนิวยอร์ก เรื่อง การขกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธ การขายอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวเอง มาตรา 265.20 ข้อ 14 ซึ่งกำหนดคำนิยามว่า “เครื่องพ่นป้องกันตัว” หมายถึง เครื่องพ่นขนาดพกพาที่บรรจุและปล่อยสารเคมีหรือสารอินทรีย์ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกไม่สบายหรือพิการทางร่างกายชั่วคราว โดยการระเหยเป็น ไอหรือถูกพ่นในอากาศ หรืออุปกรณ์ที่คล้ายกันที่มีพริกไทยหรือสารปิดการทำงานที่คล้ายกัน นอกจากนี้ ยังระบุคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถครอบครองอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวเองไว้ว่า ผู้ซื้อต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และต้องไม่มีประวัติการทำร้ายร่างกายหรือความผิดอาญาใดๆมาก่อน ผู้ซื้อต้องกรอกแบบฟอร์มที่ระบุว่า บรรลุสติภาวะและไม่มีประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย โดยต้องซื้อจากสถานที่เฉพาะที่รัฐอนุญาตเท่านั้น เพราะสเปรย์พริกไทยจะมีจำหน่ายเฉพาะในร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตหรือตัวแทนจำหน่ายอาวุธปืนที่มีใบอนุญาต และมีการกำหนดบรรจุภัณฑ์ไว้คือต้องมีคำแนะนำการใช้งาน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บอย่างปลอดภัย ต้องมีคำแนะนำในการปฐมพยาบาลด้วย บนกระป๋องต้องระบุหมายเลขโทรศัพท์โทรฟรีซึ่งสามารถนำไปสู่ความปลอดภัยในการป้องกันตัวและหลักสูตรการฝึกอบรม รัฐอนุญาตให้บุคคลพกพาสเปรย์พริกไทยติดตัวได้หากกระป๋องมีขนาดและฉลากชัดเจน

⁹ Fair Punishment Team. *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis*. (Online). Available: <https://fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/>. [2023, 24 May].

¹⁰ Michelle Nati. (2021). *“Pepper Spray and New York Law”*. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6611469-pepper-spray-new-york-law.html>. [2023, 24 May].

¹¹ PSSDefense Pepper Spray Store. (2023). *New York State Pepper Spray Laws & NY Legal Self Defense Products*. (Online). Available: <https://www.pepper-spray-store.com/pages/new-york-laws>. [2023, 24 May].

ว่า “สเปรย์มีไว้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น” อีกทั้งยังมีการจำกัดจำนวนหน่วยการซื้อโดยห้ามขายอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวมากกว่าสองเครื่องต่อผู้ซื้อหนึ่งรายในคราวเดียว

3) รัฐแคลิฟอร์เนีย การพกสเปรย์พริกไทยในรัฐแคลิฟอร์เนียอยู่ภายใต้การควบคุมของ California Penal Code มาตรา 22810 (ประมวลกฎหมายอาญา ตอนที่ 6 การควบคุมอาวุธร้ายแรง ข้อ 3 อาวุธและอุปกรณ์อื่นที่ไม่ใช่อาวุธปืน หมวดที่ 11 แก๊สน้ำตาและอาวุธแก๊สน้ำตา มาตรา 22810)¹² ที่กำหนดให้อาวุธสเปรย์พริกไทยและแก๊สน้ำตาสามารถซื้อ ครอบครอง และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันตนเองเท่านั้น นอกจากนี้การพกสเปรย์พริกไทยในรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถซื้อ ครอบครอง และพกพาสเปรย์พริกไทย โดยจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีประวัติในการถูกตัดสินว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย หรือรัฐบาลหรือประเทศอื่นใด หรือถูกตัดสินว่ามีความผิดจากการใช้แก๊สน้ำตาในทางที่ผิด บุคคลที่ติดยาเสพติด ผู้เยาว์ ไม่สามารถซื้อ ครอบครองหรือใช้สเปรย์พริกไทยได้ แต่หากผู้เยาว์มาพร้อมกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองแล้วอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางแพ่งหากผู้เยาว์ประมาทหรือใช้สเปรย์พริกไทยในทางที่ผิด ภาชนะที่ใช้บรรจุต้องมีฉลากระบุค่าเดือนในการใช้สารหรืออุปกรณ์นี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการป้องกันตัวเป็นความผิดต่อกฎหมาย เนื้อหามีความอันตรายและให้ใช้ด้วยความระมัดระวัง และบรรจุภัณฑ์ต้องมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 2.5 ออนซ์ หรือ 70 กรัม ต้องระบุอายุการเก็บรักษาของสารเคมี คำแนะนำในการปฐมพยาบาลว่าต้องใช้เพื่อป้องกันตัวเองเท่านั้น และข้อมูลเกี่ยวกับผลทางกฎหมายหากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม และในกรณีที่ใช้สเปรย์พริกไทยด้วยความโกรธหรือไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตัว อาจต้องถูกดำเนินคดีหุโทษหรือความผิดทางอาญา โดยมีโทษจำคุกตั้งแต่ 16 เดือนถึง 3 ปี และ/หรือปรับ 1,000 ดอลลาร์¹³

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมวัตถุอันตราย คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งมีสาระสำคัญในเรื่องของความหมายของวัตถุอันตราย ชนิดของวัตถุอันตราย

¹² California Code, Penal Code - PEN § 22810.

¹³ Graham Donath law office, APC. (2022). *is pepper spray legal in california?*. (Online). Available: <https://www.gddl.com/2022/03/21/pepper-spray-legal-california/#:~:text=According%20to%20California%20Penal%20Code,non%2Dself%2Ddefense%20situation.> [2023, 24 May].

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลและควบคุมวัตถุอันตราย รวมไปถึงบทลงโทษของบุคคลที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

ในมาตรา 4 ได้บัญญัติถึงความหมายของคำว่า “วัตถุอันตราย” หมายถึง วัตถุดังต่อไปนี้¹⁴

- (1) วัตถุระเบิดได้
- (2) วัตถุไวไฟ
- (3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
- (4) วัตถุมีพิษ
- (5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
- (6) วัตถุกัมมันตรังสี
- (7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
- (8) วัตถุกัดกร่อน
- (9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง
- (10) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เนเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตราย แก่

บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม

โดยแบ่งตามความจำเป็นแก่การควบคุมเป็น 4 ชนิด คือ วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เป็นวัตถุอันตรายที่การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เป็นวัตถุอันตรายที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นวัตถุที่เป็นอันตรายมากขึ้น จึงจำเป็นต้องได้รับอนุญาตก่อน และวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุที่มีอันตรายมากจนถูกห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลวัตถุอันตรายตามกฎหมายวัตถุอันตราย ตามขอบเขตความรับผิดชอบหลายหน่วยงาน ในส่วนของสเปร์รี่พริกไทยนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสารสกัดจากน้ำมันพริกมีสารเคมีสำคัญคือ Capsaicinoids ที่มีส่วนประกอบของสารแคปไซซิน (Capsaicin) เป็นส่วนประกอบหลัก โดยสารแคปไซซินนี้ถูกจัดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ระบุอยู่ในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 บัญชี 4.1 รายชื่อสารควบคุม ลำดับที่ 42 เป็นสารในผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อการป้องกันหรือทำร้ายผู้อื่น และอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน

¹⁴ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.

คณะกรรมการอาหารและยา¹⁵ ดังนั้น เมื่อกฎหมายได้มีการห้ามอย่างเด็ดขาดสำหรับสารที่เป็นส่วนประกอบในสเปรย์พริกไทยซึ่งถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงทำให้บุคคลในประเทศไทยไม่สามารถใช้หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งสเปรย์พริกไทยได้

นอกจากจะกำหนดวิธีการ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับวัตถุอันตรายแล้ว ยังกำหนดถึงบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้ โดยวัตถุอันตรายแต่ละชนิดจะมีบทลงโทษที่แตกต่างกันออกไปตามความหนักเบาของแต่ละชนิด ซึ่งโทษที่หนักที่สุดคือ โทษของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เนื่องจากมีความร้ายแรงมากที่สุด กฎหมายจึงกำหนดความผิดเอาไว้ใน มาตรา 43 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเท่านั้น และการขออนุญาตนั้นก็ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนด หากบุคคลใดฝ่าฝืนกระทำการดังกล่าวแล้วจะต้องถูกลงโทษตามมาตรา 74 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพูดถึงสเปรย์พริกไทยที่ควรนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตัวจึงมีความจำเป็นจําเป็นจําหน่ายกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายมาใช้ประกอบการครอบครองและการใช้ด้วยเป็นหลักการบังคับใช้กฎหมายด้วยตนเองของบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา บุคคลย่อมที่จะมีสิทธิในการปกป้องภัยจากบุคคลอื่นในการป้องกันชีวิต ทรัพย์สินและสิทธิอื่น ๆ ของตนเอง โดยไม่ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด หากเป็นการป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งได้กระทำการไปต่อภัยอันตรายอันใกล้จะถึง สำหรับการป้องกันสิทธิตามกฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เป็นการป้องกันสิทธิอันได้แก่ สิทธิที่กฎหมายประสงค์คุ้มครอง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้¹⁶

1) ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นภัยอันตราย หมายถึง การกระทำของบุคคลนั้นต้องกระทำโดยเจตนา มิใช่กระทำโดยประมาท และต้องมีเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจงใจเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่นให้พ้นภัยอันตรายด้วย มิฉะนั้น จะไม่ถือว่าการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

¹⁵ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 130 (ตอนพิเศษ).

¹⁶ พวงศกา มุ่งดี. (2561). การป้องกันสิทธิตามกฎหมายอาญา. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561), หน้า 14.

2) ภัยอันตรายนั้นเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย หมายถึง ผู้ก่อภัยอันตรายนั้นไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ ผู้ถูกประทุษร้ายไม่จำเป็นต้องยอมรับภัยอันตรายนั้น จึงมีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำการป้องกันได้

3) เป็นภัยอันตรายอันใกล้จะถึง หมายถึง ภัยอันตรายที่กำลังปรากฏอยู่เฉพาะหน้า หรือเป็นภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดอยู่ต่อไป ซึ่งไม่จำเป็นต้องรอให้ภัยอันตรายนั้นเกิดขึ้นก่อน แต่ต้องอยู่ในลักษณะที่ว่าหากไม่กระทำการเพื่อป้องกันแล้วจะเกิดภัยอันตรายอย่างแน่นอน

4) ได้กระทำการพอสมควรแก่เหตุ หมายถึง การกระทำที่อันเนื่องมาจากการตัดสินใจในทางภาวะวิสัยที่เป็นการสมควรจะต้องตัดสินใจเช่นนั้น ในอันที่จะทำให้การประทุษร้ายนั้นยุติลง และในการตัดสินใจนั้นได้กระทำภายใต้การเลือกเอาซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่จะทำให้ความสูญเสียเกิดขึ้นน้อยที่สุดต่อผู้ประทุษร้าย

ในทางกฎหมายอาญาได้มีการให้ความหมายของคำว่า “อาวุธ” ไว้ในมาตรา 1(5) ตามหลักกฎหมายแล้ว อาวุธ หมายรวมถึงสิ่งที่เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ดังนั้น ตามบทนิยามคำว่า “อาวุธ” จึงมีข้อพิจารณาอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ

- 1) สิ่งซึ่งเป็นอาวุธโดยสภาพ
- 2) สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

เมื่อสเปร์ย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่ประกอบไปด้วยสารที่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองดวงตา ผิวหนัง และระบบทางเดินหายใจ ซึ่งอาการเหล่านี้จะเป็นเพียงแค่ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของปริมาณที่โดนสเปร์ย์พริกไทยจากสารแคปไซซิน (Capsaicin) ซึ่งเป็นสารที่สกัดมาจากน้ำมันพริก ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสเปร์ย์พริกไทยใส่จะมีอาการสับสน กระจกตาอักเสบ หรือปวดแสบปวดร้อนบริเวณที่โดนฉีด หลักจากนั้นอาการเหล่านี้ก็จะหายไปตัวเอง การนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ก็เพื่อขัดขวางการทำงานชั่วคราวของระบบร่างกายโดยไม่ได้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต อีกทั้งยังเป็นการขัดขวางการก่ออาชญากรรมที่นำมาใช้ในการป้องกันตัวได้ จะเห็นได้ว่า สเปร์ย์พริกไทยมิได้มีผลที่จะทำร้ายบุคคลใด จึงไม่ใช่อาวุธที่ใช้ประทุษร้ายต่อร่างกายจนถึงขั้นอันตรายสาหัสอย่างอาวุธอื่นได้ สเปร์ย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธ โดยหลักนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 2030/2554 ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของสเปร์ย์พริกไทยเอาไว้อย่างชัดเจน เมื่อสเปร์ย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธโดยสภาพ เนื่องจากการผลิตสเปร์ย์พริกไทย

มิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด ทั้งไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสดังเช่นอาวุธ จึงไม่ใช่อาวุธ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5) ดังนั้น การพกพาสเปรย์พริกไทยไม่ใช่การพกพาอาวุธ จึงไม่ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371¹⁷

4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการ ป้องกันตัว

4.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองสเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว

ในประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายกำหนดถึงเรื่องการครอบครองสเปรย์พริกไทยเอาไว้เป็นการ เฉพาะ เพียงแต่กำหนดให้สารประกอบสำคัญที่อยู่ในสเปรย์พริกไทยที่ชื่อว่า “แคปไซซิน” เป็นวัตถุ อันตรายชนิดที่ 4 ที่ถูกควบคุมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีวัตถุอันตราย เมื่อ กฎหมายห้ามครอบครองสารแคปไซซินแล้ว บุคคลใดก็ไม่สามารถที่จะครอบครองสเปรย์พริกไทยได้ เพราะมีความผิดตาม พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 43

ในสหรัฐอเมริกาการป้องกันตัวด้วยสเปรย์พริกไทยถือเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย ตามประมวล กฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัสได้อนุญาตให้ประชาชนในรัฐสามารถพกพาสเปรย์พริกไทยได้ โดยไม่ ต้องมีการฝึกอบรมหรือใบอนุญาตใดๆ แต่ต้องเป็นสเปรย์ขนาดเล็กที่พกไว้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น ห้ามนำไปทำร้ายผู้อื่น ส่วนในประมวลกฎหมายอาญาของรัฐนิวยอร์กนั้นก็อนุญาตให้พลเมืองในรัฐ สามารถพกพาสเปรย์พริกไทยได้อย่างถูกกฎหมายเช่นกัน เพียงแต่ผู้ซื้อจะต้องซื้อจากสถานที่ที่ได้รับ อนุญาตจากรัฐแล้วเท่านั้น ไม่สามารถซื้อขายผ่านทางระบบออนไลน์หรือจัดส่งจากรัฐอื่นได้ เว้นแต่ เป็นสเปรย์สำหรับสัตว์ เช่น สเปรย์สำหรับสุนัขหรือหมี เป็นต้น โดยมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ซื้อไว้ว่า ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ไม่เคยถูกพิพากษาว่ามีความผิดทางอาญาหรือข้อหาทำร้ายร่างกาย เมื่อผู้ซื้อ มี คุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดแล้วก่อนการส่งมอบสเปรย์พริกไทยให้ผู้ซื้อ ต้องแสดง หลักฐานเกี่ยวกับอายุและคำปฏิญาณในแบบฟอร์มที่ได้รับอนุมัติจากผู้กำกับการตำรวจของรัฐว่าไม่ได้ ถูกพิพากษาว่ามีความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายด้วย นอกจากนี้ยังมีการ จำกัดการซื้อได้เพียง 2 กระป๋องต่อครั้ง ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของรัฐแคลิฟอร์เนีย ก็อนุญาตให้ พกพาสเปรย์พริกไทยได้ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ซื้อไว้ว่า ต้องไม่ใช่ผู้เยาว์และต้องไม่เคยถูก ตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายทั้งในรัฐ

¹⁷ กนกกร ภูวดลไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 7. หน้า 54.

แคลิฟอร์เนียเองและรัฐอื่นๆ ผู้เยาว์ที่มีอายุครบ 16 ปี สามารถซื้อและครอบครองสเปรย์พริกไทยได้ หากผู้เยาว์มาพร้อมกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยมีความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และหากผู้เยาว์ทำให้เกิดความเสียหายอันเป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมิชอบ หรือการละเว้นการใช้สเปรย์พริกไทย พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้เยาว์ด้วย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดขนาดของสเปรย์พริกไทยไว้ว่า ต้องมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 2.5 ออนซ์ หรือ 70 กรัม และระบุข้อมูลผลทางกฎหมายด้วยหากไม่ปฏิบัติตาม

การครอบครองหรือพกพาสเปรย์พริกไทยไว้ใช้สำหรับการป้องกันตัวในรัฐเท็กซัส รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้กำหนดอนุญาตให้มีการครอบครองหรือพกพาสเปรย์พริกไทยเพื่อป้องกันตัวเองเป็นอย่างถูกกฎหมาย เพียงแต่มีข้อจำกัดในการใช้ตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งโดยกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยในรัฐเท็กซัส รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย จะกำหนดให้มีไว้เพื่อป้องกันตัวจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น และที่สำคัญการป้องกันตนเองและกำลังที่จะใช้ ต้องมีความจำเป็นและได้สัดส่วนกับภัยคุกคามที่พบเจออยู่ ณ ขณะนั้น แต่หากผู้ใดใช้สเปรย์พริกไทยด้วยเหตุผลที่นอกเหนือไปจากการป้องกันตัว หรือมีการข่มขู่ในการต่อสู้ด้วย จะส่งผลให้ผู้นั้นถูกดำเนินคดีในข้อหาทำร้ายร่างกายตามกฎหมายได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปรย์พริกไทยนั้น ไม่ได้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ถ้าหาก ควรที่จะหาทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

4.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว

เมื่อกฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 แล้ว ก็ทำให้ไม่สามารถใช้สเปรย์พริกไทยได้เช่นกัน แต่ด้วยมีการก่ออาชญากรรมอยู่เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น รัฐควรมอบความปลอดภัยให้แก่ประชาชนหากรัฐไม่สามารถที่จะคุ้มครองได้ทั่วถึง ให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะป้องกันตัวเองจากอันตรายได้เท่าที่จำเป็น ซึ่งการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน เนื่องจากสเปรย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธตามคำพิพากษาของศาลฎีกา มิได้ผลิตขึ้นมาเพื่อทำร้ายใคร และไม่อาจใช้ประทุร้ายถึงขั้นเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ ดังนั้น การใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว ก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย และไม่เป็นการผิดฐานพกพาอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 371 ด้วย

เมื่อศึกษากฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัส รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย แล้ว ต่างก็กำหนดมาตรการในการใช้สเปรย์พริกไทยเฉพาะเพื่อการป้องกันตัวเท่านั้น การกำหนดมาตรการทางกฎหมายเช่นนี้เป็นการออกกฎหมายมาเพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนในการป้องกันตัว แล้วเหตุใดประชาชน

ในประเทศไทยถึงไม่มีสิทธิที่จะมีอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการป้องกันตัว อย่างเช่นสเปรย์พริกไทยที่เป็นเพียงอุปกรณ์ขนาดเล็ก พกพาสะดวก สามารถหยิบขึ้นมาใช้งานได้ง่าย ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะอนุญาตให้ประชาชนในประเทศสามารถครอบครองสเปรย์พริกไทยเพื่อใช้ในการป้องกันตัวได้ แต่สำหรับประเทศไทยกลับมองว่าสเปรย์พริกไทยเป็นสิ่งอันตราย เป็นอุปกรณ์ที่ต้องควบคุม เนื่องจากในสเปรย์พริกไทยมีสารต้องห้ามตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ที่ใช้สเปรย์พริกไทยแม้จะใช้เพื่อป้องกันตัวก็มีความผิดตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

4.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทกำหนดโทษในการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว

ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 74 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นั้น เป็นการกำหนดโทษไว้สูงเกินไป ไม่เหมาะสม และไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำ เพราะสารประกอบหลักในสเปรย์พริกไทยอย่างแคปไซซินที่ถูกควบคุมไว้ ไม่ได้มีความรุนแรงจนทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต

เมื่อการกำหนดความผิดทางอาญาซึ่งกำหนดว่า การกระทำใดควรเป็นความผิดทางอาญารัฐควรอาศัยหลักการป้องกันภัยอันตรายมาใช้สนับสนุนการบัญญัติกฎหมาย เพราะฉะนั้นการครอบครองสเปรย์พริกไทยหรือการใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อป้องกันตัว ควรมีการยกเว้นไม่ให้เป็นการผิดทางอาญา แต่กฎหมายของประเทศไทยนั้นยังมีความล้าหลัง ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม ทำให้ประชาชนต้องรับโทษหนักเกินไป ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัสได้มีการกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดหรือมีส่วนช่วยเกิดการกระทำผิดขึ้นจากการใช้สเปรย์พริกไทย จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนรัฐแคลิฟอร์เนีย กำหนดให้บุคคลที่ใช้สเปรย์พริกไทยด้วยความโกรธ และไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตัว จะต้องถูกดำเนินคดีอาญา มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 16 เดือน หรือ 2-3 ปี หรือไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศจะลงโทษเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดในกรณีที่ครอบครองหรือใช้สเปรย์พริกไทยโดยผิดวัตถุประสงค์เท่านั้น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปร์ย์พริกไทยในการป้องกันตัว ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้สารสำคัญ คือ แคปไซซิน (Capsaicin) ซึ่งเป็นสารประกอบหลักในสเปร์ย์พริกไทยเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นสารที่ขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อป้องกันตัวหรือทำร้ายผู้อื่น เป็นสารที่อยู่ในบัญชีควบคุมและอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งห้ามให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองโดยเด็ดขาด หากผู้ใดฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าวจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งโทษที่นำมาลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นเป็นโทษที่มีอัตราโทษจำคุกและค่าปรับค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับโทษทางอาญาของการกระทำความผิดฐานอื่น ทำให้กฎหมายของประเทศไทยยังล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องของการก่ออาชญากรรมที่พัฒนาขึ้นหลากหลายรูปแบบจนทำให้ประชาชนในสังคมรับมือไม่ทัน ซึ่งในบางครั้งประชาชนอาจต้องการวิธีการที่สามารถป้องกันตัวเองจากอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่ของรัฐในการที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเพียงทางเดียว และในขณะเดียวกันประชาชนในสังคมยังมีสิทธิที่จะป้องกันชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ได้ในทันทีที่มีภัยเกิดขึ้น โดยการให้ประชาชนสามารถพกพาอุปกรณ์ไว้ใช้ในการป้องกันตัวอย่างถูกกฎหมาย และการที่ประชาชนจะพกพาอุปกรณ์สเปร์ย์พริกไทยได้นั้น จะต้องมียกเว้นของกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ เพื่อมิให้ประชาชนต้องมารับผิดต่อการครอบครองอุปกรณ์ที่มีไว้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น และเพื่อมิให้อาชญากรใช้สิทธิในการพกพาสเปร์ย์พริกไทยไปใช้ในทางที่ผิดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนในสังคมได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ควรแก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามในมาตรา 4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 คำว่า “เครื่องพ่นป้องกันตัว” จากเดิมที่ไม่ได้กำหนดคำนิยามเอาไว้ โดยให้เพิ่มเป็น “เครื่องพ่นป้องกันตัว” หมายความว่า เครื่องพ่นขนาดพกพาที่บรรจุและปล่อยสารเคมีที่ได้มาจากน้ำมันพริก มีผลทำให้เกิดการระคายเคืองหรือขัดขวางการทำงานของระบบประสาทชั่วคราว ใช้โดยการพ่นเป็นละอองในอากาศเมื่อตกอยู่ภายใต้ภัยอันตรายที่ใช้กำลังทางกายภาพอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้”

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 18 (4) จากเดิมที่ไม่ได้ระบุข้อยกเว้น ให้เพิ่มข้อยกเว้นในการครอบครองสเปรย์พริกไทยเอาไว้โดยเพิ่มเติมเป็น “มาตรา 18 (4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่ สารแคปไซซิน ที่ถูกบรรจุอยู่ในเครื่องพ่นป้องกันตัวที่ใช้ฉีดพ่นเป็นละอองที่มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 2.5 ออนซ์ หรือ 70 กรัม ซึ่งมีไว้ในครอบครองสำหรับการป้องกันตัวเท่านั้น และสามารถมีไว้ในความครอบครองได้ไม่เกินคนละ 2 เครื่อง

ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 18 จากเดิมไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถมีเครื่องพ่นป้องกันตัวไว้ในครอบครองเอาไว้ โดยเพิ่มเติมเป็น “มาตรา 18 วรรคสาม การจำหน่ายเครื่องพ่นป้องกันตัวต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบ และห้ามจำหน่ายเครื่องพ่นป้องกันตัวให้กับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และบุคคลที่มีประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และยาเสพติดให้โทษ โดยจะต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับอายุและประวัติการกระทำความผิดเสียก่อน ทั้งนี้ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง สามารถแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ผู้เยาว์สามารถมีไว้ในครอบครองได้ แต่หากผู้เยาว์มีการใช้ที่ผิดวัตถุประสงค์ประสงค์นอกเหนือจากการป้องกันตัว บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์จะต้องรับผิดชอบทั้งในทางอาญาและทางแพ่งร่วมกับผู้เยาว์ด้วย”

2) ควรเพิ่มเติม มาตรา 43 จากเดิมไม่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้เครื่องพ่นป้องกันตัวเอาไว้เป็นการเฉพาะ โดยเพิ่มเติมเป็น “มาตรา 43/1 ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เว้นแต่เป็นการใช้เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตัว โดยระบุให้เครื่องพ่นป้องกันตัวทุกชนิดที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีฉลากระบุถึงการใส่สารหรืออุปกรณ์นี้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้นหากใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นถือเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย รวมถึงคำแนะนำการใช้ การปฐมพยาบาล การจัดเก็บ และหมายเลขติดต่อเมื่อต้องการขอความช่วยเหลือ”

3) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 74 ในเรื่องของบทลงโทษบุคคลที่มีเครื่องพ่นป้องกันตัวไว้ในครอบครอง หรือในกรณีที่ผู้ครอบครองไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา 18 วรรคสาม หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43/1 โดยเสนอให้มีการแก้ไขลดอัตราโทษให้เหมาะสมกับกรณีดังกล่าว

6. บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

กนกอร ภูวดลไพโรจน์. (2562). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปรย์พริกไทย.*

การศึกษาค้นคว้าอิสระนิติศาสตรบัณฑิต กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์. (2565). *สเปรย์พริก?..สเปรย์พริกไทย?..Pepper spray? อะไรกันแน่.*

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/204>.

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย. (2556). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 130 (ตอนพิเศษ).

พวงผกา มุ่งดี. (2561). การป้องกันสิทธิตามกฎหมายอาญา. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561).

ลิขิต ปั้นแวงงาม. (2552). *การประเมินผลของสเปรย์พริกไทยเมื่อนำมาใช้กับร่างกายมนุษย์.* การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

California Code

Penal Code

Fair Punishment Team. *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis.* (Online) .

Available: [https:// fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/](https://fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/).

Michelle Nati. (2021) . “ *Pepper Spray and New York Law*” . (Online) . Available:

<https://legalbeagle.com/6611469-pepper-spray-new-york-law.html>.

PSSDefense Pepper Spray Store. (2023). *New York State Pepper Spray Laws & NY Legal Self Defense*

Products. (Online). Available: <https://www.pepper-spray-store.com/pages/new-york-laws>.

Graham Donath law office, APC. (2022). *is pepper spray legal in california?*. (Online). Available:

<https://www.gddlaw.com/2022/03/21/pepper-spray-legal-california/#:~:text=According%20to%20California%20Penal%20Code,non%2Dself%2Ddefense%20situation.>